

Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VIDES PĀRRAUDZĪBAS VALSTS BIROJS

Reģ.Nr. 90000628077, Rūpniecības ielā 23, Rīgā, LV- 1045
Tālrunis: 67321173 ♦ fakss: 67321049 ♦ e-pasts: vpvb@vpvb.gov.lv

---

Rīgā

2012.gada 28.novembrī

Atzinums Nr. 37

Par Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam Vides pārskatu

Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam (turpmāk arī NAP2020) Vides pārskats iesniegts Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk arī Birojs) 2012.gada 15.novembrī. NAP2020 stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskatu Pārresoru koordinācijas centra darba uzdevumā sagatavoja konsultanti A.Ozola, A.Ruskule, K.Veidemane, G.Klāvs un J.Brizga. Atzinums par Vides pārskata projektu sagatavots atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 23.⁵ panta 6.daļas prasībām.

Vides pārskata raksturojums un analīze:

Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam ir galvenais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā. Atbilstoši Vides pārskatā norādītajam, NAP2020 ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam rīcības plāns, kam ir jākalpo par valsts attīstības ceļa karti vidējam termiņam. NAP2020 stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanu nosaka likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un 2004.gada 23.marta Ministru kabineta noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”.

Izvērtējot NAP2020 Vides pārskata atbilstību Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk arī MK noteikumi) IV nodaļas 8.punkta prasībām, Birojs konstatē:

1. Vides pārskatā ietverts īss plānošanas dokumenta satura izklāsts, norādīts uz tajā noteiktajiem mērķiem un prioritārajiem attīstības virzieniem, raksturota tā saistība ar citiem plānošanas dokumentiem, kā arī īsi raksturots plānošanas dokumenta izstrādes process un iesaistītās institūcijas. NAP2020 vadmotīvs ir „Ekonomikas izrāviens” un tam pakārtotas trīs vidēja termiņa prioritātes - tautas saimniecības izaugsme; cilvēka drošums; izaugsmi atbalstošas teritorijas. Autori atzīmē, ka visas trīs prioritātes atbalsta viena otru un realizējamas savstarpējā sasaistē. Katrai no prioritātēm izvirzīts savs mērķis/-i un noteikti rīcības virzieni, kuri atspoguļoti Vides pārskatā. Ņemot vērā gan NAP2020, gan tā Vides pārskata specifiku un apjomu, šajā atzinumā uzmanība tiks akcentēta uz rīcībām, kas saistītas ar potenciālām vides ietekmēm. Tā piemēram, prioritātei „Tautas saimniecības izaugsme” izvirzīts mērķis „Ilgtspējīga Latvijas ekonomikas izaugsme ar

pieaugošu valsts konkurētspēju starptautiskajos tirgos” un tās ietvaros iekļauto aktivitāšu īstenošana (uzņēmējdarbības vides uzlabošana, stratēģiskās transporta infrastruktūras attīstība) ir saistīta ar ietekmi uz vidi, taču, saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, liels uzsvars likts uz resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un vidē nonākošā piesārņojuma samazināšanu. Prioritātes mērķos iekļauta atsauce uz nepieciešamību samazināt vidē nonākošā piesārņojuma apjomu. Savukārt, viens no šīs prioritātes mērķa sasniegšanas rādītājiem ir dabas resursu izmantošanas produktivitāte, paredzot, ka NAP2020 īstenošanas rezultātā tā būtiski palielināsies. Tiek plānots, ka lielākā daļa zem NAP2020 rīcības virzieniem iekļautajiem uzdevumiem tiks īstenoti ar ES fondu programmēšanas dokumentiem. Vides pārskatā norādīts, ka 2012.-2013.gadā tiks izstrādāts Partnerības līgums un Darbības programma ES fondu (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds) izmantošanai 2014.-2020.gadu periodam. NAP2020 kā plānošanas dokuments ir hierarhiski augstāks par ES fondu programmēšanas dokumentiem. Autori atzīmē, ka ES Kohēzijas politikas ieviešanā 2014.-2020.gadam aktuāla būs uz rezultātiem balstīta pieeja, kur būtiska nozīme būs rādītāju sistēmai. Birojs pilnībā var pievienoties šai nostādnei, jo tikai uzskatāma un ērti pielietojama ticamu rādītāju sistēma var nodrošināt kvalitatīvu situācijas raksturojumu un atgriezenisko saiti lēmumu pieņēmējiem, kur ļoti nozīmīga ir esošās situācijas kā bāzes līmeņa iespējami precīza apzināšana.

2. Atbilstoši MK noteikumu 8.2. punkta prasībām aprakstīta stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk arī SIVN) gaita un Vides pārskata sagatavošanas procedūra, kur cita starpā norādīts uz novērtējumā izmantotajām metodēm un pamatprincipiem. SIVN procedūras ietvaros no vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības perspektīvas tiek vērtēta NAP2020 stratēģiskā un ieviešanas daļa, tai skaitā mērķu sasniegšanas un uzdevumu izpildes iespējamā nelabvēlīgā ietekme uz vidi, piedāvājot alternatīvus risinājumus un nepieciešamības gadījumā iesakot risinājumus, kas piemērojami, lai novērstu vai mazinātu iespējamās negatīvās ietekmes, kā arī pastiprinātu pozitīvās ietekmes. Vides pārskatā raksturota tā sabiedriskās apspriešanas gaita un norādīts uz kārtību, kādā veidā izskatīti un ņemti vērā izteiktie priekšlikumi. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, visi saņemtie komentāri un viedokļi tika izvērtēti pēc būtības un iespēju robežās ņemti vērā Vides pārskata gala redakcijas sagatavošanā vai arī Vides pārskata pielikuma tabulās sniegts argumentēts pamatojums, kādēļ attiecīgais komentārs nav ticis ņemts vērā vai ņemts vērā daļēji. Tabulas uzskatāmi atspoguļo saņemtos komentārus.
3. Vides pārskata 3.nodaļā „Esošās situācijas analīze un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots” norādīts uz NAP2020 izvirzītajiem mērķiem un rīcībām mērķu realizācijai, kas tieši vai netieši saistīti ar ietekmi uz vidi. Esošās situācijas analīzē raksturots dabas kapitāls, vides kvalitātes stāvoklis, kā arī norādīts uz nozīmīgākajām antropogēnām slodzēm un riskiem.
  - 3.1. Dabas kapitāla pieeja saskan ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam izmantoto pieeju (turpmāk arī LIAS2030). LIAS2030 norādīts, ka dabas kapitālu veido ekosistēmu kopums, kas rada un uztur cilvēces eksistencei nepieciešamos dabas resursus un ekosistēmu pakalpojumus. Vides pārskatā īsumā raksturoti Latvijas dabas resursi un vērtības galvenajās

ekosistēmu grupās (bioloģiskā daudzveidība, meži, lauksaimniecības zemes, purvi, iekšzemes ūdeņi un ūdens bioloģiskie resursi, jūra, jūras piekraste, ainavas un kultūrvēsturiskais mantojums, zemes dziļu resursi). NAP2020 kā vienu no uzdevumiem izvirza „Stimulēt zemes un citu dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu un bioloģisko daudzveidību, pielietojot vidi saudzējošas tehnoloģijas”. Autoru skatījumā ar šādu uzdevumu varētu panākt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu vai palielināšanu, it īpaši lauksaimniecības zemēs. Kā iespējamo risku bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai autori min apstākli, ka virknei īpaši aizsargājamo dabas teritoriju nav izstrādāti dabas aizsardzības plāni, kā arī Latvijā nav veikts vispusīgs novērtējums par konkrētām dabas vērtībām, piemēram, Eiropas Savienības aizsargājamo biotopu un sugu dzīvotņu aizņemtām platībām un kvalitāti, tādējādi iespējami riski šo vērtību atbilstošas aizsardzības nodrošināšanai un saglabāšanai. Vides pārskatā īsi raksturotas mežu un lauksaimniecības zemes, kā arī ar šiem resursiem saistītās saimnieciskās darbības vērtējums. Autori norāda uz NAP2020 paredzēto atbalstu lauksaimniecības, zivsaimniecības un mežsaimniecības produktu un pakalpojumu tālākas apstrādes attīstībai, kā arī noteikto uzdevumu Palielināt augsnes auglību un mežu resursu vērtību. Uzdevumi ir vērsti uz resursu kvalitātes un izmantošanas efektivitātes uzlabošanu. Autori vērš uzmanību tam, ka ES Kopējā lauksaimniecības politika paredz atbalstu bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai lauksaimniecības zemēs, tomēr autoru skatījumā līdz šim novirzītie līdzekļi vides un ainavas uzturēšanai ir nepietiekami un arī to izmantošana ir salīdzinoši zema. Vides pārskatā raksturota purvu ekosistēma, norādīts uz esošajiem kūdras ieguves apjomiem un vēl neizmantotiem krājumiem. Ja netiktu īstenots iepriekš minētais uzdevums attiecībā uz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, tad autoru skatījumā ilgtermiņā kūdras ieguves apjoms varētu pieaugt, realizējot pašreiz vēl pilnībā neapgūto potenciālu, tādējādi apdraudot gan kūdras resursu izmantošanas ilgtspēju, gan purvu ekosistēmu, no kuras aizsargāti šobrīd ir tikai 12%. Raksturojot saimniecisko darbību jūrā, autori vērš uzmanību uz antropogēnās slodzes palielināšanos, kas ietekmē Baltijas jūras ekosistēmu. Papildus jau tradicionālajai zvejniecībai, palielinās jūras transporta intensitāte, ar tūrismu un rekreāciju saistītas aktivitātes, uzsākti projekti vēja parku būvniecībai Latvijas teritoriālajā jūrā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā, aktualizējies naftas un citu derīgo izrakteņu ieguves jautājums. NAP2020 atsevišķi neizceļ Baltijas jūras resursu un jūras telpas izmantošanas mērķus un uzdevumus, it īpaši ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu jūrā, tomēr NAP2020 ir plānoti vairāki uzdevumi zivju ieguves un apstrādes jomā, kuri saglabās esošo slodzi uz vidi vai to pat palielinās. NAP2020 tiek plānots kravu apgrozījuma pieaugums lielajās Latvijas ostās un mazo ostu infrastruktūras attīstība, kas savukārt atstās ietekmi uz jūru. Autoru skatījumā arī NAP2020 paredzētais atbalsts lauksaimniecības zemju izmantošanā varētu atstāt ietekmi uz jūrā notiekošo eutrofikācijas procesu. Vides pārskatā vērsta uzmanība uz ES Integrētās jūrlietu politikas ieviešanu Latvijā un atzīmēts, ka minētās politikas realizācija lielā mērā atkarīga no tā, cik veiksmīgi tiks ieviesta jūras telpiskā plānošana. Saistībā ar ietekmi uz jūras piekrastes teritorijām autori vērš uzmanību uz NAP2020 uzdevumiem „*Uz eksportu orientētu tūrisma produktu*”

veidošana, izmantojot reģionu unikālo, dabas un kultūrvēsturisko mantojumu, reģionos izveidoto infrastruktūru un kurortoloģijas pakalpojumu potenciālu” un „Uz eksportu orientētu integrētu tūrisma, kultūras un dabas kapitāla pakalpojumu un produktu piedāvājuma attīstība”. Šo uzdevumu realizācija saistīta ar atbilstošas infrastruktūras izveidošanas nepieciešamību, kas pašlaik jūras piekrastes teritorijās nav pietiekoša. Savukārt, ja NAP2020 netiktu īstenots, iespējams, ka netiktu izveidota un uzturēta tūrisma infrastruktūra, tādējādi sekmējot piekrastes kā būtiska dabas kapitāla sastāvdaļas stāvokļa pasliktināšanos. Raksturojot ainavu aizsardzību, autori vērš uzmanību uz aizsardzības pasākumiem, t.sk. informē par ainavu ekoloģiskās plānošanas ieviešanu, tomēr vienlaikus atzīmē, ka Latvijā vēl nav pilnībā īstenoti Eiropas Ainavu konvencijas mērķi un pasākumi, kas nodrošinātu pilnvērtīgu ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, turklāt pagaidām nav veikta arī nacionāla mēroga ainavu inventarizācija un nacionālas nozīmes ainavu apzināšana. NAP2020 tiešā veidā neizvirza uzdevumus, kas saistīti ar ainavu aizsardzību un veidošanu, tāpēc tā īstenošana tiešas izmaiņas neradīs. Netieša pozitīva ietekme uz ainavas struktūru un kultūrvēsturisko mantojumu ir saistīta ar atsevišķu NAP2020 uzdevumu īstenošanu. Vides pārskatā norādīts uz galvenajiem derīgo izrakteņu krājumiem, kā arī sniegta informācija par Latvijas jūras ūdeņos esošajām naftas atradnēm. Lielākās iegulas ir koncentrētas šelfa dienvidrietumu daļā, taču detalizēta to izpēte nav veikta. Autori atzīmē, ka naftas ieguve Latvijā ūdeņos pagaidām vēl nav sākusies, neskatoties uz to, ka vairākas kompānijas ir ieguvušas licences uz naftas resursu izpēti un ieguvi noteiktos poligonos. Šobrīd zemes dziļu resursu ieguve primāri ir saistīta ar būvniecības nozares veidoto pieprasījumu. Autori atzīmē, ka NAP2020 netiek paredzēts īpaši veicināt ieguves rūpniecības attīstību, tādējādi būtiskas izmaiņas šajā jomā nav sagaidāmas.

- 3.2. Vides kvalitātes un piesārņojuma slodzes raksturojumā vērsta uzmanība uz siltumnīcefekta gāzu (turpmāk arī SEG) un gaisu piesārņojošu vielu emisijām, virszemes ūdens kvalitāti un piesārņojuma radīto slodzi, augsnes kvalitāti, atkritumu apsaimniekošanu, dabas resursu izmantošanu. SEG emisiju struktūrā Latvijā kā nozīmīgākie emisiju avoti norādīti transports 27%, enerģētika un lauksaimniecība pa 19%, rūpniecība 13%, tālāk seko mājsaimniecības, pakalpojumu sfēra, atkritumu apsaimniekošana u.c. Autori atzīmē, ka nākotnē, lai nodrošinātos pret strauju SEG emisiju pieaugumu rūpniecībā, nozares attīstībā pastiprināta uzmanība ir jāpievērš energoefektivitātei un ražošanas efektivitātei, jo izvirzītie mērķi par SEG emisiju samazināšanu ilgtermiņā un konkrētie uzdevumi līdz 2020.gadam prasīs panākt tautsaimniecības attīstību pie nemainīga vai pat samazināta SEG emisiju apjoma. Gaisu piesārņojošo vielu emisiju raksturojumā ietverta vispārēja informācija par sēra dioksīda, slāpekļa oksīdu, gaistošo organisko savienojumu, amonjaka un cieto daļiņu emisiju avotiem un emisiju izmaiņu tendencēm, kā arī vērsta uzmanība uz Valsts SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” ziņojumā par gaisa kvalitāti Latvijā 2011.gadā konstatētajiem piesārņojuma novērtējuma sliekšņa pārsniegumiem Rīgā, Ventspilī, Liepājā un Rēzeknē. Autori norāda, ka analīze par kopējo emisiju apjoma izmaiņām Latvijā pēdējo desmit gadu laika periodā parāda, ka nav vērojama būtiska emisiju samazināšanās tendence. Izvirzot NAP2020 kā

būtiskāko vidēja termiņa mērķi tautas saimniecības izaugsmes stimulēšanai un iedzīvotāju labklājības pieaugumam „Ekonomikas izrāvienu”, tiek izvirzīti makroekonomiskie mērķi, kuru nodrošināšana būs saistīta ar enerģijas un kurināmā patēriņa pieaugumu, kas var izraisīt gaisa kvalitāti ietekmējošo piesārņojošo vielu emisiju un SEG emisiju pieaugumu. Līdzās tam jāatzīmē, ka NAP2020 ietvertas aktivitātes un noteikti mērķi, kas vērsti uz emisiju apjoma ierobežošanu vai samazināšanu, kas autoru skatījumā situāciju kopumā varētu uzlabot. Virszemes ūdeņu kvalitātes raksturojumā norādīts uz upju baseinu apsaimniekošanas plānos izvirzītajiem mērķiem atbilstošas ūdens kvalitātes sasniegšanai, kā arī vērsta uzmanība uz 2011.gada 31.maija Ministru kabineta noteikumiem Nr.418 „Par riska ūdensobjektiem”, kuros noteikti ūdens objekti, kuros pastāv risks nesaņiegt labu ūdens kvalitāti. Vides pārskatā norādīts uz galvenajiem iekšzemes un jūras ūdeņu kvalitāti ietekmējošiem faktoriem. Attiecībā uz jūras ūdeņiem Eiropas Savienības un arī Latvijas vides politikas mērķis ir panākt labu ūdens stāvokli jūras ūdeņiem līdz 2020.gadam. Saskaņā ar Latvijas Hidroekoloģijas institūta veikto jūras vides stāvokļa novērtēšanu pēc pieejamiem kritērijiem, ir konstatēts, ka lielākajā daļā gadījumu jūras vides stāvoklis neatbilst laba vides stāvokļa definīcijai. Autori gan vienlaicīgi atzīmē, ka par vairākiem kritērijiem informācijas nav vai tā ir nepietiekoša novērtējuma veikšanai. Attīstot ūdens saimniecības infrastruktūru Latvijas pilsētās un ciemos, ir pieaudzis arī vidē novadīto notekūdeņu apjoms no punktveida avotiem, tomēr vidē novadīto biogēnu daudzumi ir samazinājušies, norādot uz notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbības uzlabojumiem. Viens no virszemes ūdeņu piesārņojuma avotiem ir lauksaimnieciskā darbība. Autori kā pozitīvu faktoru min pēdējos gados vērojamo bioloģiskās lauksaimniecības platību palielināšanos. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, periodā no 2000.gada līdz 2008.gadam Latvijā vērojama slāpekļa noplūdes atsaiste no lauksaimniecības sektora ekonomiskās izaugsmes, taču lauksaimniecības ķīmikāliju lietošana pieaug. NAP2020 neparedz tiešus mērķus un pasākumus ūdens kvalitātes uzlabošanai. Vienlaikus autori atzīmē, ka plānošanas dokumentā iestrādātie mērķi ir saistīti ar tautsaimniecības izaugsmi, kā arī vidē nonākošā piesārņojuma apjoma samazināšanu. Vides pārskatā īsi raksturota augsnes kvalitāte, turpat gan norādīts uz reprezentatīvu datu trūkumu. NAP2020 kā vienu no uzdevumiem paredz palielināt augsnes auglību, nedetalizējot informāciju par to, vai tas attiecas uz augsnes agroķīmisko īpašību uzlabošanu vai, piemēram, mitruma režīma regulāciju. Ja NAP2020 netiktu realizēts, tad, iespējams, netiktu saņemts atbalsts augsnes auglības palielināšanas pasākumiem. Vides pārskatā norādīts uz galvenajiem aspektiem atkritumu apsaimniekošanas jomā un turpmāk veicamajiem pasākumiem šīs sistēmas uzlabošanā. NAP2020 ietver uzdevumu, kas vērsts uz šķiroto atkritumu pārstrādi. Autori vērš uzmanību tam, ka nepieciešams arī mājsaimniecību sektorā stimulēt šķiroto atkritumu savākšanu, lai izpildītu ES direktīvu prasības atkritumu saimniecības jomā.

- 3.3. Vides pārskata 3.3.sadaļā analizēta resursu plūsmas, dabas resursu izmantošanas intensitāte, ekoloģiskās pēdas nospiedums (ietekmes uz vidi aprēķināšanas un atspoguļošanas metode, kurā uzskaita enerģijas un vielas plūsmu) un bioproduktivitāte. Resursu plūsmas datu analīze atklāj pieaugošu resursu patēriņu Latvijā līdz 2007.gadam, tālāk seko kritiens līdz

2009.gadam, bet jaunāki dati par pēdējiem gadiem pašlaik nav sniegti, ko būtu lietderīgi papildināt, ņemot vērā pieejamos datus. Autori konstatē atjaunojamo resursu samazināšanos pēdējo desmit gadu laikā kopējā dabas resursu tiešajā patēriņā, tomēr kopumā to īpatsvars joprojām ir salīdzinoši augsts. Vides pārskatā norādīts, ka pēc *Eurostat* datiem Latvijā kopējā resursu intensitāte ir salīdzinoši augsta. Autori atzīmē, ka ekoeftektivitāte (ekoeftektivitāte tiek izteikta kā dabas resursu patēriņš pret radīto iekšzemes kopprodukta vienību) transporta, enerģētikas un rūpniecības sektoros ir pakāpeniski palielinājusies, palielinājums novērojams arī zivsaimniecības un lauksaimniecības sektoros, tomēr lai sasniegtu Eiropas attīstītāko valstu ekoeftektivitātes rādītājus, Latvijai resursu izmantošanas efektivitāte jāpalielina vismaz trīskārtīgi. Autori atzīmē, ka ekonomiskās izaugsmes efekts Latvijā līdz šim pārsniedzis ekoeftektivitātes radīto vides slodžu samazinājumu. Autoru skatījumā NAP2020 paredz atbalstīt vairākus pasākumus, kas vērsti uz produktivitātes paaugstināšanos apstrādes rūpniecībā, kā arī uz dabas resursu izmantošanas produktivitātes paaugstināšanos. Ekoloģiskās pēdas nospiedums ir viens no LIAS2030 stratēģiskajiem indikatoriem, nosakot, ka 2030.gadā šim rādītājam Latvijā ir jābūt zemākam par 2,5 ha_g/iedz. Ekonomiskās izaugsmes paātrināšanās ir saistīta ar pakāpenisku ekoloģiskās pēdas palielināšanos. Savukārt globālā salīdzinājumā Latvija bioproduktīvo teritoriju ziņā uz vienu iedzīvotāju ir 17.vietā pasaulē. Pie strauji augoša patēriņa, lai panāktu LIAS2030 noteikto rādītāju, ir nepieciešamas būtiskas izmaiņas patēriņa struktūrā un tehnoloģiskās un sociālās inovācijas patēriņa ekoeftektivitātes uzlabošanai. Autoru skatījumā NAP2020 iekļautie uzdevumi, kas vērsti uz būtisku materiālo resursu izmantošanas produktivitātes palielināšanos un patēriņa ekoeftektivitātes palielināšanu, ir nozīmīgi, lai panāktu izmaiņas Latvijas ekoloģiskās pēdas rādītājā. Vienlaikus gan autori atzīmē, ka plānotie pasākumi, visticamāk, nebūs pietiekami mērķa rādītāja sasniegšanai. Tā kā dažādos laikos Latvija dažādos novērtējumos ir vērtēta kā salīdzinoši zaļa valsts un ir izvirzīts arī priekšlikums par Latviju kā zaļāko valsti pasaulē, Biroja ieskatā varētu būt lietderīgi uzskatāmāk raksturot izvēlētos un iespējamus raksturlielumus, kas šai aspektā raksturotu Latviju, t.sk. citu valstu kontekstā. Vienlaicīgi nepieciešamas apzināties, ka šāds vērtējums vismaz daļēji paplašina konkrētā Vides pārskata kontekstu un varētu būt plašāka pētījuma rezultāts, kas, ņemot vērā NAP2020 izstrādes un plānoto pieņemšanas grafiku pašlaik varētu būt problemātiski, taču lietderīgi konkrēto situāciju apzināšanai un turpmāko darbību plānošanai.

- 3.4. Vides pārskata 3.4 sadaļā, ņemot vērā NAP2020 iekļautos rīcības virzienus, uzdevumus un rādītājus, sniegts vērtējums par atsevišķām tautsaimniecības nozarēm un jomām, kuru darbība saistīta ar iespējamām būtiskām vides ietekmēm. Apstrādes rūpniecība NAP2020 ir izcelta kā viens no galvenajiem rīcības virzieniem prioritātes „Tautas saimniecības izaugsme” īstenošanai. Nozīmīgākās apstrādes rūpniecības nozares Latvijā, kas veido lielāko daļu atmosfēru piesārņojošo emisiju, ir nemetālu minerālu izstrādājumu ražošana, pārtikas rūpniecība, kokapstrāde, metālu ražošana un metālapstrāde. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, apstrādes rūpniecības ražošanas apjomi turpina pieaugt, jo kopš 2009.gada strauji palielinājušās nozares eksporta iespējas.

Tiek prognozēts, ka apstrādes rūpniecības produkcijas izlaide kā īpatsvars no iekšzemes kopprodukta (turpmāk arī IKP) līdz 2020.gadam pieaugs par 6,5%. Autoru skatījumā tas var atstāt iespaidu uz SEG emisiju apjomu un gaisa kvalitāti ietekmējošo piesārņojošo vielu emisiju daudzumu, jo rūpniecība ietver arī energointensīvas nozares. Vides pārskatā norādīts uz būtiskākajiem nozares SEG emisiju avotiem. Autoru skatījumā SEG emisiju pieauguma atsaistīšanā no IKP pieauguma lielāka loma jāspēlē energoefektivitātei, lai būtiski samazinātu energointensitāti rūpniecības nozarēs. Kopējā rūpniecības energointensitāte no 2000.gada līdz 2010.gadam samazinājās tikai par 3,2%, un šāds temps autoru skatījumā nenodrošina SEG emisiju ierobežošanu nākotnē pie NAP2020 paredzētiem rūpniecības pieauguma tempiem. Rūpniecības uzņēmumiem, kas piedalīsies ES Emisiju tirdzniecības sistēmā, vajadzēs izvērtēt un samērot nepieciešamos ieguldījumus efektīvas ražošanas attīstībā ar sagaidāmām papildus izmaksām par CO₂ emisijām. Vides pārskatā apkopota informācija arī par gaisa kvalitāti ietekmējošo piesārņojošo vielu emisiju apjomiem 2010.gadā un atzīmēts, ka rūpniecības attīstība līdz 2020.gadam, ja nemainīsies pielietoto tehnoloģiju spektrs, var palielināt sēra dioksīda un slāpekļa oksīda emisijas. Transporta sektors rada aptuveni 27% no kopējām SEG emisijām Latvijā 2010.gadā. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, autotransporta sektora radītās emisijās vislielākais īpatsvars ir tieši pasažieru automašīnām. Šajā aspektā pozitīva ietekme varētu būt NAP2020 paredzētajām aktivitātēm, kas vērstas uz sabiedriskā transporta plašāku izmantošanu. Līdz šim lielāko efektu CO₂ emisiju ierobežošanā transporta sektorā ir devusi jaunu tehnoloģiju un biodegvielas plašāka izmantošana. Transporta sektora lielākā ietekme ir uz slāpekļa oksīda emisijām (~54% no kopējām emisijām). Sabiedriskā transporta plašāka izmantošana, autotransporta plūsmas vienmērīguma nodrošināšana pilsētās, ceļu kvalitātes uzlabošana var radīt pozitīvu ietekmi uz slāpekļa oksīda emisiju samazināšanu. NAP2020 paredz Austrumu-Rietumu dzelzceļa infrastruktūras atjaunošanu un modernizāciju, kas ilgtermiņā varētu radīt pozitīvu ietekmi uz vidi, ja daļa no kravu pārvadājumiem, kas pašlaik tiek nodrošināti ar autotransportu, turpmāk tiks veikti pa dzelzceļu, kam kopumā ir mazāka slodze uz vidi. Vienlaikus jāparedz pasākumi negatīvo lokālo ietekmju mazināšanai (troksnis, putekļu piesārņojums u.c.). Palielinoties jūras transporta intensitātei, par ko liecina ostu apgrozījuma pieaugums (un NAP2020 plānotais pieaugums nākotnē), pieaug ietekme uz Baltijas jūras ekosistēmu (naftas produktu piesārņojums, noplūdes, mehāniska ietekme u.c.). Saistībā ar mežsaimniecisko darbību un mežu ekosistēmas slodzes samazināšanu Vides pārskatā norādīts uz to, ka pieļaujamo ciršanas apjomu nedrīkstētu būtiski palielināt, kā arī jānodrošina, lai bioloģiskās daudzveidības ziņā vērtīgās mežu teritorijas tiktu saglabātas. Savukārt bioloģisko daudzveidību lauksaimniecības zemēs potenciāli var ietekmēt gan lauksaimniecības darbības intensifikācija, gan apsaimniekošanas pārtraukšana. Autori atkārtoti vērš uzmanību uz to, ka lauksaimnieciskā darbība ir viens no virszemes ūdeņu piesārņojuma avotiem. Kopējo lauksaimniecības slodzi uz bioloģisko daudzveidību var samazināt, palielinot bioloģiskās lauksaimniecības platības. Vides pārskatā īsi raksturota zivsaimniecības nozares ietekme uz vidi un ūdens bioloģiskajiem resursiem.

4. Vides pārskata 4.nodaļā raksturoti ar plānošanas dokumentu saistītie vides aspekti, kas apzināti, ņemot vērā tos NAP2020 rīcības virzienus un uzdevumus, kuru īstenošana potenciāli gan tiešā, gan netiešā veidā var būtiski ietekmēt dabas resursus un vides kvalitāti. Netiešās ietekmes rodas caur plašākiem sociāli ekonomiskiem procesiem, ko veicina NAP2020 iekļauto rīcības virzienu un uzdevumu īstenošana. Vienlaikus autori vērš uzmanību uz to, ka NAP2020 detalizācijas pakāpe neļauj precīzi novērtēt visas iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi, tādējādi kā „atskaites punkts” tiek izmantots NAP2020 iekļautie rīcības virzienu un izvirzīto prioritāšu mērķu sasniegšanas rādītāji. Papildus tam ņemti vērā komentāri un atzinumi par iespējamiem riskiem dabas kapitālam, ko organizācijas un institūcijas ir izteikušas sabiedriskās apspriešanas un citos konsultāciju procesos dažādās NAP2020 izstrādes stadijās. Šajā Vides pārskata nodaļā apkopota informācija par jau iepriekš esošās situācijas raksturojumā analizētajiem vides aspektiem (dabas kapitāls, vides kvalitāte, antropogēnā slodze), vēršot uzmanību uz tiem NAP2020 rīcības virzieniem un mērķiem, kas potenciāli saistāmi ar vides ietekmēm un uz ko jau norādīts šajā atzinumā iepriekš saistībā ar lauksaimniecisko darbību, jūras telpas izmantošanu, zivsaimniecību un tūrisma attīstību. Raksturojot mežu resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas nodrošināšanu, autori norāda uz nepieciešamību palielināt resursu izmantošanas efektivitāti. NAP2020 mērķi vērsti uz vietējās kokrūpniecības un nišas produktu attīstību, tādējādi veicinot efektīvāku vietējo kokmateriālu izmantošanu un apaļkoka eksporta īpatsvara samazināšanu kopējā Latvijas kokmateriālu eksportā. Autori gan atzīmē, ka palielināts pieprasījums pēc koksnes kokapstrādei, kā arī atjaunojamās enerģijas resursa, var apdraudēt meža resursu izmantošanas ilgtspēju. Autoru skatījumā NAP2020 iekļautais indikators „Mežainums” ir ļoti vispārīgs, un dabas kapitāla un meža resursu raksturošanai nav izmantojams bez citiem mežu raksturojošiem rādītājiem. Attiecībā uz gaisa kvalitāti autori norāda, ka ir nepieciešams veikt pasākumus to pilsētu gaisa kvalitātes uzlabošanai, kurās ir vērojams sezonāls pieļaujamo normatīvu pārsniegums. Papildus tam autori vērš uzmanību tam, ka izvirzot NAP2020 kā būtiskāko vidēja termiņa mērķi tautas saimniecības izaugsmes stimulēšanai un iedzīvotāju labklājības pieaugumam „Ekonomikas izrāviens”, tiek izvirzīti makroekonomiskie mērķi, kuru nodrošināšana būs saistīta ar enerģijas un kurināmā patēriņa pieaugumu, kas var izraisīt gaisa kvalitāti ietekmējošo piesārņojošo vielu emisiju un SEG emisiju pieaugumu. Līdz ar to NAP2020 būtiski ir ietvert aktivitātes un noteikt mērķus, kas vērsti uz emisiju apjoma ierobežošanu vai samazināšanu. Viens no NAP2020 mērķu sasniegšanas rādītājiem ir ūdens vidē nonākošā piesārņojuma apjoma samazināšana, tomēr autori atzīmē, ka plānošanas dokuments neparedz tiešus pasākumus ūdens kvalitātes uzlabošanai. Šajā gadījumā Birojs iesaka autoriem izvērtēt, vai autoru skatījumā šādi pasākumi būtu iekļaujami NAP2020 rīcībās, vai gluži otrādi – minētais mērķis būtu sasniedzams ar citiem pasākumiem, piemēram, izstrādājot un realizējot citus hierarhiski zemākus plānošanas dokumentus, gadījumā, ja ar līdz šim realizētajiem/plānotajiem pasākumiem izvirzītais mērķis iespējams netiks sasniegts. Biroja skatījumā, šāda konkrēta mērķa izvirzīšana NAP2020 varētu būt pat attaisnota, ja vien detalizētāk būtu vērtēta esošā situācija, konstatēti būtiski trūkumi un norādīts uz iespējamiem situācijas uzlabošanas risinājumiem, kuriem šajā gadījumā, ņemot vērā plānošanas dokumenta virsuzdevumu, nebūtu jābūt tik ļoti detalizētiem, cik tālāko virzību nosakošiem.

Minētais attiecas arī uz citiem NAP2020 noteiktajiem un uz Vides pārskatā norādītajiem mērķiem, lai identificējot problēmsituāciju, tā nepaliktu konstatēšanas līmenī, bet atzīstot NAP2020 to par pietiekoši augstu prioritāti, paredzētu tālāku virzību tās risināšanai jau ar turpmākiem konkrētiem pasākumiem.

5. Vides pārskata 5.nodaļā apskatīti tie NAP2020 rīcības virzieni, mērķi un uzdevumi, kas attiecas uz starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu, vai arī to realizācija, neievērojot atbilstošus piesardzības pasākumus vai savlaicīgi nenovērtējot iespējamās ietekmes, varētu kavēt to sasniegšanu. Tā piemēram, viens no NAP2020 uzdevumiem ir uz eksportu orientētu tūrisma produktu veidošana, izmantojot reģiona unikālo, dabas un kultūrvēsturisko mantojumu, reģionos izveidoto infrastruktūru un klimata priekšrocības. Autoru ieskatā šī mērķa īstenošana, nerespektējot ekosistēmu limitus, var traucēt starptautisko konvenciju par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu mērķu sasniegšanu. NAP2020 mērķis – Nepārsniegt ilgtermiņa attīstību nodrošinošu vidē nonākošā piesārņojuma un siltumnīcefekta gāzu apjomus (samazinot enerģētikas, rūpniecības, transporta, lauksaimniecības, zivsaimniecības un mājsaimniecību radītās piesārņojošo vielu emisijas un radīto atkritumu daudzumu) – veicinās starptautisko vides mērķu sasniegšanu, savukārt mērķis „Nodrošināt Latvijas starptautisko sasniedzamību” un ar to saistītie uzdevumi, kas vērsti uz ostu, dzelzceļu un lidostu kravu un pasažieru apgrozījumu palielināšanu, lai nodrošinātu starptautisko mērķu sasniegšanu, realizējami ar augstu atbildību pret vides jautājumu risināšanu no visām iesaistītajām pusēm, t.sk. paredzot papildus pasākumus gan piesārņojuma kontrolei, gan izmantoto tehnoloģiju uzlabošanai un jaunāko un labāko pieejamo tehnoloģisko paņēmieni izmantošanai. Līdzīgi ir ar rīcības virziena „Ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos – teritoriju potenciāla izmantošana” mērķi „Nodrošināt priekšnoteikumus uzņēmējdarbības attīstībai un jaunu darbavietu radīšanai ražojošā un pakalpojumu sektorā reģionos, īpaši saistībā ar mazo ostu infrastruktūras attīstību. Rīcības virziena „Ergoefektivitāte un enerģijas ražošana” mērķis „Nodrošināt tautas saimniecībai nepieciešamo energoresursu ilgtspējīgu izmantošanu, veicinot resursu tirgu pieejamību, sektoru energointensitātes un emisiju intensitātes samazināšanos, un vietējo atjaunojamo energoresursu īpatsvaru palielināšanos kopējā patērētajā apjomā, fokusējoties uz konkurētspējīgām enerģijas cenām” veicinās SEG emisiju samazināšanu un konkrētu CO₂ emisijas mērķu sasniegšanu, bet no otras puses, ja atjaunojamie resursi tiek izmantoti nerespektējot ekosistēmas limitus, varētu atstāt ietekmi uz bioloģisko daudzveidību. Rīcības virziena „Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana” mērķa „Saglabāt dabas kapitālu kā bāzi ilgtspējīgai ekonomiskajai izaugsmei un sekmēt tā ilgtspējīgu izmantošanu, mazinot dabas un cilvēka darbības radītos riskus vides kvalitātei” uzdevums „Palielināt ūdenstilpņu un lauksaimniecībā izmantojamās zemes izmantošanu pārtikas ražošanai, t.sk. uzlabojot publisko ūdens režīmu regulējošo infrastruktūru” sevī ietver potenciālus vides riskus ar iespējamu ietekmi uz jūras vidi, starptautiskas nozīmes mitrājiem un bioloģisko daudzveidību. Vides pārskatā apkopoti arī Eiropas Savienības politiku mērķi un analizēts, vai un kā ES vides un resursu politikas mērķi ir ņemti vērā NAP2020 saturā. SIVN novērtējuma kontekstā jāatzīmē, ka ES izvirzītie mērķi lielā mērā saistīti ar resursu taupīgu izmantošanu un attiecināmi uz dažādām tautsaimniecības nozarēm. Raksturojot nacionālos vides aizsardzības mērķus,

autori vērš uzmanību uz LIAS2030 izvirzīto mērķi – būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā, nosakot tādas prioritāros ilgtermiņa rīcības virzienus, kā dabas kapitāla pārvaldība, tirgus instrumentu izveide ekosistēmu pakalpojumiem, dabas aktīvu kapitalizēšana un ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana. Autori atzīmē, ka NAP2020 izvirzītā darbības virziena „Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana” noteiktie mērķa sasniegšanas indikatori atbilst LIAS2030, taču NAP2020 neiekļauj tos galvenajos risinājumos, kas izcelti LIAS2030 saistībā ar dabu un nākotnes kapitālu. NAP2020 ir izvirzījis darbības virzienu „Energoefektivitāte un enerģijas ražošana”, kas principā iekļauj tos pašus jautājumus un risinājumus, ko ir noteicis LIAS2030. Vides pārskatā netiek vērtēta NAP2020 saistība ar Vides politikas pamatnostādņēm 2009.-2015.gadam, jo minētais plānošanas dokuments lielā mērā galvenokārt attiecas uz iepriekšējo plānošanas periodu. Tabulas veidā sniegts apkopojums par ES un NAP2020 mērķiem un raksturota to atbilstība. Biroja ieskatā NAP2020 nav obligāti jāietver visi norādītie ES mērķi, tai pat laikā tie var ļaut un dod iespēju precizēt izvirzītos uzdevumus NAP2020 vai tam pakārtotajos, t.sk. nozaru plānošanas dokumentos.

6. Vides pārskata 6.nodaļā „Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi un ieteikumi būtisko ietekmju novēršanai un samazināšanai” atsevišķi vērtēta NAP2020 stratēģijas daļa un tajā iekļautie vispārējie risinājumi, ņemot vērā arī NAP2020 īstenošanas laikā sagaidāmās sociālekonomiskās tendences. Savukārt vērtējot ieviešanas daļu (uzdevumu un darbības rādītāju līmenis), uzmanība pievērsta konkrētu uzdevumu īstenošanas sagaidāmajai ietekmei uz vidi, kā arī vērtēts, vai pašreizējā likumdošana nodrošina mehānismus iespējamās negatīvās ietekmes novēršanai vai samazināšanai. Izvērtējumā ņemti vērā arī NAP2020 piedāvātie rīcības virzienu rādītāji. Autori atzīmē, ka vērtējums iekļauts tikai par tiem uzdevumiem, kuru īstenošana var radīt tiešu vai pastiprinātu ietekmi uz vidi. Nodaļās beigās kopsavilkuma veidā ir sniegts pārskats par pozitīvām un negatīvām, tiešām un netiešām, pārejošām un ilgtermiņā noturīgām ietekmēm, kā arī kumulatīvajām ietekmēm.

6.1. Stratēģijas daļas vērtējumā ir ņemtas vērā pašreizējās tendences tautsaimniecībā, kā arī vērtēta tās atbilstība starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem. Daļēji minētie jautājumi jau skatīti Vides pārskatā un šajā atzinumā iepriekš gan raksturojot esošo situāciju, gan vērtējot NAP2020 atbilstību starptautiskiem vides aizsardzības mērķiem un šajā rakursā atkārtoti vairs netiks skatīti. Autori snieguši priekšlikumus par to, kā samazināt riskus videi, novērst vai samazināt iespējamo negatīvo ietekmi un mazināt neskaidrības NAP2020 stratēģiskajā daļā. Saistībā ar stratēģijas daļā iekļautā vadmotīva „Ekonomiskais izrāviens” rādītājiem – „IKP uz 1 iedzīvotāju” un „iedzīvotāju skaita pieaugums”, autori norāda, ka tie var tikt izmantoti arī vides slodžu novērtēšanā un papildus atzīmē, ka vides slodžu samazināšanai ir jānodrošina patēriņa energoefektivitātes straujāks pieaugums salīdzinājumā ar IKP uz vienu iedzīvotāju un iedzīvotāju skaita pieaugumu. Autoru skatījumā tas prasa būtisku tehnoloģisko progresu un sociālās un institucionālās izmaiņas sabiedrībā. Kā jau norādīts iepriekš, NAP2020 prioritāte „Tautas saimniecības izaugsme” potenciāli saistāma ar iespējamu negatīvu ietekmi uz vidi. Iespējamo ietekmju vērtējums balstīts norādot tikai uz iespējamiem riskiem, kas ņemti vērā analizējot prioritātē iekļauto

rezultatīvo rādītāju sasniegšanu un rīcības virzienu īstenošanu. Šajā gadījumā kā trūkumu autori atzīmē to, ka neviens no prioritātē ietvertiem rezultatīviem rādītājiem nav vērsti uz ekonomiskās izaugsmes atsaistes no SEG emisiju palielināšanas nodrošināšanas, turklāt pilnīga novērtējuma veikšanai iztrūkst informācijas par to, kāda veida apstrādes rūpniecības attīstība tiks veicināta. Autori iesaka NAP2020 papildus iekļaut prioritātes mērķa rezultatīvos rādītājus, kas ļauj novērtēt tautsaimniecības radīto relatīvo un absolūto slodzi vidē. Prioritātei „Izaugsmi atbalstošas teritorijas” autori iesaka noteikt papildus mērķi, kas uzsvērtu dabas resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas nepieciešamību un papildus iekļaut prioritātes mērķa rezultatīvo rādītāju vai rādītāju kopumu, kas ļauj novērtēt kvantitatīvās un kvalitatīvās izmaiņas Latvijās dabas kapitālā.

- 6.2. NAP2020 Ieviešanas daļas vērtējumā SIVN procesa ietvaros tika veikts sākotnējais novērtējums pa visiem NAP2020 iekļautajiem rīcības virzieniem un uzdevumiem, nosakot, kuru uzdevumu īstenošana radīs tiešu vai netiešu būtisku ietekmi uz vidi. Tālākā vērtēšanas procesā tika vērtēta sagaidāmā būtiskā gan pozitīvā, gan negatīvā ietekme uz vidi saistībā ar rīcības uzdevumu mērķu un to rādītāju sasniegšanu. Paralēli tam autori snieguši priekšlikumus negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai un pozitīvo ietekmju pastiprināšanai. Izvērtējuma rezultāti uzskatāmi apkopotī tabulā, kur līdzās ietekmes vērtējumam norādīts uz iespējamiem riskiem, sniegti autoru ieteikumi ietekmes samazināšanai, kā arī norādīts uz nenoteiktībām, kam jāpievērš uzmanība NAP2020 tālākās izstrādes un ieviešanas stadijā. Biroja skatījumā šāda pieeja ir atzinīgi novērtējama, turklāt atzīmējams ir fakts, ka Vides pārskatā iekļautie ieteikumi attiecas arī uz NAP2020 uzdevumiem, kuru realizācija saistāma ar pozitīvu vides ietekmi. Tas ļaus plānošanas dokumenta īstenošanas laikā iespējami objektīvi novērtēt izvirzīto mērķu sasniegšanas efektivitāti, kā arī radīs priekšnoteikumus savlaicīgai problēmu konstatācijai un attiecīgu korekciju veikšanai vai nu šī plānošanas perioda laikā, vai arī sagatavojot plānošanas dokumentu nākošajam plānošanas periodam. Autori norāda uz nepieciešamību NAP2020 saistībā ar mērķi „Nepārsniegt ilgtermiņa attīstību nodrošinošu vidē nonākošā piesārņojuma un siltumnīcefekta gāzu apjomus (samazinot enerģētikas, rūpniecības, transporta, lauksaimniecības, zivsaimniecības un mājsaimniecību radītās piesārņojošo vielu emisijas un radīto atkritumu daudzumu)” ietvert uzdevumus vai pievienot atsauci, norādot, ka tiks atbalstīti risinājumi, kas vērsti uz labāko pieejamo tehnisko paņēmieni un tīrākas ražošanas pasākumu izmantošanu. Autori iesaka papildus noteikt konkrētas sasniedzamās vērtības energointensitātei. Pārskatā norādīts, ka attiecībā uz šo iepriekš minēto mērķi detalizētas pozitīvās ietekmes izvērtēšanai jānosaka uzdevuma īstenošanai pieejamais finansējuma apjoms un finansēšanas nosacījumi. Biroja ieskatā šāda uzskatāma finansējuma un informācijas strukturēšana iespēju robežās būtu attiecināma arī uz citiem NAP2020 mērķiem un uzdevumiem, kam varētu būt nozīmīga ietekme uz vidi. Atzīmējams ir NAP2020 iekļautais iepriekš minētā mērķa sasniegšanas rādītājs „Valsts kopējās gaisu piesārņojošo vielu emisijas apjoms slāpekļa oksīdam, amonjakam, gaistošajiem organiskajiem savienojumiem un cietajām daļiņām”. Saistībā ar uzdevumu „Atbalsts eksportējošiem ražojošiem un eksportējošiem

pakalpojumus sniedzošiem uzņēmumiem iekārtu iegādei un modernizācijai eksportējamo preču vai pakalpojumu ražošanai...” autori vērs uzmanību gan uz iespējamām pozitīvajām, gan negatīvajām ietekmēm. Pozitīvā ietekme saistīta ar ražošanas iekārtu modernizāciju un ražošanas apjomu palielināšanu, samazinot relatīvo slodzi uz vidi. Savukārt iespējamā negatīvā ietekme saistāma ar kopējo ražošanas apjomu palielināšanos, kā rezultātā var pieaugt absolūtās slodzes vidē. Uzdevuma īstenošanā, veidojot tūrisma produktus, jāņem vērā esošās vai plānotās infrastruktūras kapacitāte, kā arī tos nepieciešams diferencēt starp teritorijām, kas piemērotas tikai dabas tūrismam, un tādām, kur būtu pieļaujama intensīva tūrisma attīstība. Rīcības virziena „Izcila uzņēmējdarbības vide” mērķis „Nodrošināt Latvijas starptautisko sasniedzamību” saistīts ar potenciālām negatīvām vides ietekmēm. Autori atzīmē, ka transporta vides slodžu samazināšanai ir jāattīsta sabiedriskais transports, kā arī jāattīsta alternatīvu degvielu un energoefektīvu transporta līdzekļu izmantošana. Iepriekš minētā mērķa sasniegšanas rādītājs ir „kravu apgrozījums lielajās Latvijas ostās (Rīga, Ventspils, Liepāja)”. Autoru skatījumā šī rādītāja sasniegšana var radīt negatīvu ietekmi uz vides kvalitāti, jo transports jau pašlaik ir viena no galvenajām gaisa kvalitātes problēmām pilsētās un SEG emisiju avotiem, kam ir tendence ar gadiem augt. Ja kravu apgrozījums tiek palielināts uz beramkravu rēķina, tas var radīt izkliedēto cieto daļiņu apjoma palielināšanos gaisā. Naftas produktu pārkraušanas apjomi var palielināt gaistošo organisko savienojumu emisijas. Negatīvas ietekmes ierobežošanai jāparedz tikai slēgta veida terminālu attīstīšana, izmantojot paņēmienus, kas paredz benzīna tvaiku savākšanu, putekļu izplatības novēršanu u.tml. Ar šo problemātiku ir saistīts uzdevums „Ostu pārvaldības sistēmas efektivizācija un atdeves palielināšana, un nepieciešamo ieguldījumu veikšana lielo Latvijas ostu (Rīgas, Ventspils, Liepājas) pamata infrastruktūras sakārtošanai un jaudu palielināšanai (TEN-T nodrošināšana). Autoru skatījumā iespējama negatīva ietekme uz vidi saistībā ar pieaugošo kravu apgrozījumu un absolūto slodžu palielināšanos (uz ūdens ekosistēmām, Baltijas jūru, gaisa kvalitāti, kā arī iespējama negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību ostu teritorijas paplašinot). Vienlaikus sagaidāma arī pozitīva ietekme, ja tiek mazinātas piesārņojošo vielu emisijas vai noplūdes. Ilgtermiņa pozitīva vides ietekme sagaidāma no Rail Baltica Latvijas posma izbūves uzsākšanas, vienlaikus gan iespējami vides riski lokālā mērogā saistībā ar trases izbūvi. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, šim infrastruktūras projektam atkarībā no izvēlētās trases tiks pieņemts lēmums par ietekmes uz vidi novērtējumu atbilstoši likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” noteiktajam. Autori atzīmē, ka pozitīvu ietekmi uz vidi var pastiprināt, ja tiek radīti labvēlīgi nosacījumi dzelzceļa maksimālai izmantošanai kravu tranzītā, kas attiecīgi var samazināt kravu pārvadājumus pa autoceļiem. Attiecībā uz uzdevumu „Starptautiskās lidostas „Rīga” attīstība, lai nodrošinātu esošo un paredzamo gaisa kravu un pasažieru pārvadājumu apjoma pieaugumu un pieaugošo tranzīta plūsmu, vides slodžu samazināšanai jāparedz trokšņu pārvaldības pasākumi, novēršot jaunas dzīvojamās apbūves teritoriju izveidi lidostas tuvumā, lidostas attīstības plāni ir jāintegrē piegulošo teritoriju teritorijas plānojumā. Rīcības virziena „Energoefektivitāte un enerģijas ražošana” mērķu sasniegšana dos pozitīvu

ietekmi uz vidi ilgtermiņā, tomēr jāņem vērā risks, ka biomasas koksnes izmantošanas paplašināšana tirgū pieejamās tehnoloģijās ar zemiem tehniskiem parametriem var palielināt vides kvalitāti ietekmējošo piesārņojošo vielu emisiju apjomu. Autoru ieskatā tirgus mehānismu arvien plašāka ienākšana cenu noteikšanā samazina iespēju tās kontrolēt un zemas enerģijas cenas neveicina energoefektivitātes paaugstināšanu. Uzņēmējdarbības konkurētspējas nodrošināšanai ir jāatbalsta energoefektīvu tehnoloģiju un procesu izmantošana, nevis cenu subsidēšana. Autori atzīmē, ka nepieciešams noteikt nacionālos standartus biomasu izmantojošām tehnoloģijām. Nepieciešama arī atjaunojamo energoresursu diversifikācija, attīstot un ieviešot dažādu veidu resursu izmantošanu (piemēram, saules, zemes, vēja u.c. zemes enerģijas avotus), tādējādi nepieciešams sabalansēt valsts atbalstu vietējiem atjaunojamās enerģijas ieguves veidiem. NAP2020 uzdevumi saistībā ar atjaunojamo energoresursu izmantošanu transporta sektorā, kā arī izklīdētās enerģijas ražošanā un patēriņā, saistīti gan ar pozitīvām, gan negatīvām iespējamām ietekmēm. Veicinot energokultūru (piemēram, rapsis, kukurūza) kultivēšanu biodegvielas ražošanai, iespējama negatīva ietekme uz vidi, bioloģisko daudzveidību un lauku ainavu. Savukārt biomasas izmantošana enerģijas ražošanā ietekmēs bioloģisko daudzveidību, it īpaši, ja netiek nodrošināta bioloģiski vērtīgo mežu teritoriju aizsardzība vai tiek paredzēts atbalsts ātraudzīgo kārķļu plantāciju veidošanai u.tml. Tāpat negatīva ietekme iespējama saistībā ar pieaugošām gaistošo organisko savienojumu un putekļu emisijām biomasas sadedzināšanas rezultātā, kā arī ietekme uz ūdens kvalitāti (mēslojot augsnes vai izcērtot mežu saistībā ar nepieciešamās biomasas ieguvi). Autori izsaka priekšlikumu, ka biodegvielas ražošanā nepieciešams atbalstīt jau esošo un Latvijas ainavai raksturīgo biomasas veidu izmantošanu (piemēram, krūmus no aizaugošajām lauksaimniecības zemēm, kā arī zālāju saražoto biomasu). Pozitīvās ietekmes uz vidi nodrošināšanai un paplašināšanai nepieciešams nodrošināt atbalstu arī atjaunojamo energoresursu izmantošanai centralizētās siltumapgādes un citās sistēmās, kas ir efektīvākas par individuālām un ar mazāku ietekmi uz vides kvalitāti. Autoru skatījumā atbalsts tikai atjaunojamo energoresursu izmantošanai izklīdētai ražošanai samazina sagaidāmo pozitīvo ietekmi. Pozitīvās ietekmes pastiprināšanai nepieciešams paredzēt arī atbalstu centralizētās siltumapgādes sistēmas efektivitātes paaugstināšanai. NAP2020 ietverts uzdevums „Energoinfrastruktūras tīklu attīstība”. Šādi projekti iespējams attieksies uz likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. un 2. pielikuma darbībām, kurām jāveic sākotnējais izvērtējums vai ietekmes uz vidi novērtējums, kura ietvaros tiks izvēlēti varianti, kas rada pēc iespējas mazāku negatīvu ietekmi un riskus videi. Vides pārskatā iekļauti ieteikumi arī saistībā ar NAP2020 rīcības virzienu „Ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos – teritoriju potenciāla izmantošana” un atbalstu atsevišķām saimnieciskās darbības nozarēm - lauksaimniecības, zivsaimniecības un mežsaimniecības produktu un pakalpojumu tālākas apstrādes attīstībai. Viens no šī rīcības virziena uzdevumiem „Mazo ostu un uzņēmējdarbību veicinošas infrastruktūras attīstība piekrastē” saistīts ar iespējamu pozitīvu un negatīvu ietekmi uz vidi. Iespējama gan īslaicīga, gan ilgtermiņa negatīva ietekme saistīta ar ostu infrastruktūras izbūvi un ostu darbības paplašināšanu. Autoru

skatījumā iespējamo pozitīvo ietekmi var pastiprināt, ja tiek modernizēts zvejniecības darbībai un produkcijas ražošanai nepieciešamais aprīkojums mazajās ostās. NAP2020 rīcības virziena „Pakalpojumu pieejamība līdzvērtīgāku darba iespēju un dzīves apstākļu radīšanai” pozitīvās vides ietekmes saistāmas ar autoceļu kvalitātes uzlabošanu un sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu. Rīcības virziena „Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana” uzdevumu īstenošana saistīta gan ar pozitīvām, gan ar negatīvām vides ietekmēm. Negatīva ietekme iespējama saistībā ar tūrisma attīstību, gadījumā, ja netiek ņemta vērā dabas teritoriju ekoloģiskā ietilpība. Pozitīvās ietekmes uz vidi pastiprināšanai, plānotās infrastruktūras attīstības aktivitātes jāpapildina ar vides izglītības aktivitātēm apmeklētājiem. Uzdevuma „Stimulēt zemes ilgtspējīgu izmantošanu un bioloģisko daudzveidību, pielietojot vidi saudzējošas tehnoloģijas” īstenošana saistīta arī ar iespējamām negatīvām ietekmēm, it īpaši saistībā ar meliorācijas sistēmu attīstīšanu. Savukārt uzdevuma „Palielināt ūdenstilpju un lauksaimniecībā izmantojamās zemes izmantošanu pārtikas ražošanai” īstenošana potenciāli saistīta ar iespējamām negatīvām vides ietekmēm, īpaši gadījumā, ja, izmantojot dabīgās ūdenstilpes pārtikas ražošanā, nenodrošina atbilstošu ūdenstilpju apsaimniekošanu un kontroli. Autori atzīmē, ka negatīvās ietekmes un risku samazināšanai šī aktivitāte īstenojama tikai mākslīgās (slēgtās) ūdenstilpēs. Uzdevums „Palielināt augsnes auglību un meža resursu vērtību” saistīts ar pozitīvu vides ietekmi, pie nosacījuma, ja auglības palielināšana tiek nodrošināta ar vidi saudzējošām metodēm. Autori atzīmē, ka augsnes auglības palielināšanai nepieciešams vairāk atbalstīt bioloģiskas/vidi saudzējošas metodes, vienlaicīgi izvērtējot jauno lauksaimniecībā pielietojamo tehnoloģiju iespējamos riskus zemes auglībai un bioloģiskajai daudzveidībai. Veicot meliorācijas pasākumus, nepieciešams novērst negatīvu ietekmi uz dabiskām ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kā arī meža ekosistēmu. Lai nodrošinātu dabas kapitāla izmantošanas ilgtspēju, autori iesaka papildus definēt vairākus uzdevumus, kas vērsti uz LIAS2030 noteikto rīcības virzienu īstenošanu.

- 6.3. Kopsavilkuma daļā tabulas veidā iekļauts vērtējums par iepriekš jau vērtēto uzdevumu īstenošanas būtisko tiešo ietekmi uz vidi vairākās kategorijās: klimata pārmaiņas; gaisa kvalitāte; ūdens resursi un kvalitāte; augsnes kvalitāte; bioloģiskā daudzveidība un ainavas; kultūrvēsturiskais mantojums un arhitektūra; cilvēku veselība; cilvēku materiālās vērtības, norādot uz iespējamo ietekmju pozitīvo vai negatīvo raksturu. Vides pārskatā atsevišķi apkopota informācija arī par NAP2020 īstenošanas netiešajām pozitīvajām un negatīvajām, īstermiņa, vidēji ilgām un ilgtermiņa, pagaidu un noturīgajām vides ietekmēm. Vides pārskata 6.3.3. nodaļā „Kumulatīvās ietekmes – paredzētās darbības un citu darbību savstarpējā un kopējā ietekme uz vidi” norādīts, ka NAP2020 paredzētā ekonomiskā izaugsme un dabas resursu izmantošana palielinās Latvijas ekoloģisko pēdu un resursu plūsmu gan absolūtās vienībās, gan attiecībā uz vienu iedzīvotāju. Tomēr autori vērs uzmanību tam, ka plānošanas dokumentā izmantota pieeja, kas uz dabas resursiem raugās kā uz līdzekli ekonomiskās izaugsmes nodrošināšanai, un šī pieeja autoru skatījumā rada riskus dabas kapitāla saglabāšanai. Vienlaicīgi atzīmēts, ka NAP2020 tiešā veidā netiek paredzētas darbības, kas vērstas uz

dabas kapitāla samazināšanu. SIVN ietvaros tika sagatavoti scenāriji attiecībā uz SEG emisijām, t.sk. arī „bāzes scenārijs vai nulles scenārijs”, kas paredz vēsturisko tendenču turpināšanos un esošās enerģētikas un vides un klimata politikas īstenošanu bez NAP izvirzīto mērķu sasniegšanas. Apkopojot un modelējot scenārijos iegūtos rezultātus, autori secina, ka izvirzot NAP2020 kontekstā definēto ekonomisko izrāvienu kā būtiskāko vidēja termiņa mērķi tautas saimniecības izaugsmes stimulēšanai un iedzīvotāju labklājības pieaugumam, ir iespējams vienlaicīgi ierobežot SEG emisiju pieaugumu. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, SEG emisiju pieauguma atsaisti no tautas saimniecības izaugsmes būs iespējams īstenot, ja konsekventi tiks realizētas NAP2020 aktivitātes, kas vērstas un indikatīvo mērķu sasniegšanu attiecībā par gaisa piesārņojošo vielu emisiju apjomu, energoefektivitāti un energointensitāti un atjaunojamo energoresursu izmantošanu. Būtisko negatīvi vērtēto ietekmju novēršanai vai mazināšanai turpmākajās projektu attīstības stadijās būs jāmeklē risinājumi, kas šīs ietekmes iespējami samazina, kur šie risinājumi var būt specifiski katram konkrētajam uzdevumam.

7. Vides pārskata 7.nodaļā „Risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai” izteiktas rekomendācijas attiecībā uz pasākumiem, kas vēl veicami plānošanas dokumenta izstrādes stadijā, ieviešanas stadijā, kā arī ieviešanas uzraudzības jeb monitoringa stadijā. Cita starpā autori iesaka NAP2020 iekļaut nosacījumus, kas ievērojami plāna ieviešanas procesā, t.sk. atzīmējot, ka plānošanas dokumenta uzdevumi var tikt precizēti vai pat iekļauti jauni uzdevumi. Autori atkārtoti vērš uzmanību uz NAP2020 vadmotīvu „Ekonomiskais izrāviens” un atzīmē, ka svarīgi ir demonstrēt, ka šis izrāviens netiek panākts uz vides kvalitātes pasliktināšanas rēķina. Lai to novērstu, piemēram, ieteicams iekļaut uzstādījumu par labāko pieejamo tehnoloģiju izmantošanu plānā noteikto uzdevumu izpildē. Kā vienu no uzdevumiem NAP2020 ir izvirzījis zaļo publisko iepirkumu un šis uzdevums autoru skatījumā varētu kalpot kā horizontāla prasība arī citu uzdevumu izpildē. Attiecībā uz vidi un dabas kapitālu, NAP2020 ir pārņēmis LIAS2030 stratēģijas mērķu sasniegšanas rādītājus, tomēr ir svarīgi noteikt papildus rādītājus, kas raksturo gan dabas kapitālu kvantitatīvā un kvalitatīvā izteiksmē, gan slodzes, un kurus attiecīgi var izmantot arī NAP2020 īstenošanas monitoringa procesā. Attiecībā uz vides ietekmju risinājumiem NAP2020 ieviešanas stadijā, autori vērš uzmanību uz tiem uzdevumiem un projektiem, kas attiecas uz likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. un 2. pielikumu un kuriem veicams sākotnējais izvērtējums vai ietekmes uz vidi novērtējums.
8. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto NAP2020 tieši neplāno darbības, kuras īstenojot rastos būtiska negatīva ietekme uz NATURA 2000 teritorijām. Turpmāko projektu virzības gaitā konkrētie projekti jāvērtē atbilstoši to specifikai un plānotajām realizācijas vietām.
9. NAP2020 pašreizējā detalizācijas pakāpe nesniedz informāciju par konkrētiem pasākumiem un projektiem, kas varētu būtiski ietekmēt Latvijas robežvalstis.
10. Vides pārskatā ietverta informācija par paredzētajiem pasākumiem NAP2020 ieviešanas uzraudzības un īstenošanas monitoringa nodrošināšanai.

11. Vides pārskata kopsavilkums sagatavots atbilstoši MK noteikumu 8.14. punktā noteiktajam, īsumā apkopojošā veidā raksturojot pamata secinājumus.

Vides pārskata sabiedriskā apspriešana:

Vides pārskata 2.3.nodaļā „Sabiedrības līdzdalība un tās rezultāti” apkopota informācija par NAP2020 sākotnējās redakcijas un Vides pārskata projekta izstrādes laikā organizētajiem pasākumiem, kuros sabiedrībai un nevalstiskajām organizācijām bija iespēja izteikt viedokli par sagatavotajiem dokumentiem. NAP2020 sākotnējās redakcijas Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana tika veikta laika posmā no 2012.gada 5.septembra līdz 15.oktobrim, sabiedriskās apspriešanas sanāksme tika organizēta 2012.gada 14.septembrī Rīgā kopā ar NAP2020 sabiedriskās apspriešanas sanāksmi. Paziņojums par dokumentu sabiedrisko apspriešanu, t.sk. sabiedriskās apspriešanas sanāksmi tika publicēts tīmekļa vietnē www.nap.lv, laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”, kā arī Vides pārraudzības valsts biroja mājas lapā www.vpvb.gov.lv. Komentārus par Vides pārskata projektu varēja iesniegt, arī izmantojot tiešsaistes anketu www.nap.lv vietnē. Vides pārskata pielikumā ir ievietoti sabiedriskās apspriešanas materiāli, t.sk. institūciju atzinumi, sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols. Vides pārskata 3. un 4.pielikumā ietverts sabiedriskās apspriešanas gaitā saņemto institūciju un privātpersonu priekšlikumu izvērtējums. Autori atzīmē, ka visi saņemtie komentāri un viedokļi tika izvērtēti pēc būtības un iespēju robežās ņemti vērā Vides pārskata sagatavošanas procesā vai arī sniegts argumentēts pamatojums, kādēļ attiecīgais komentārs nav ņemts vērā vai ņemts vērā daļēji.

Vides pārskata 2.3.nodaļā „Sabiedrības līdzdalība un tās rezultāti” ietverta informācija par tiem Vides pārskatā izteiktajiem priekšlikumiem, kuri ņemti vērā un iestrādāti NAP, t.i., noteikti papildus mērķu sasniegšanas rādītāji ([120] „Valsts kopējās gaisu piesārņojošo vielu emisijas apjoms slāpekļa oksīdam, amonjakam, gaistošajiem organiskajiem savienojumiem un cietajām daļiņām” (nepieciešams norādīt mērvienību) un [196] „Tautsaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāte (t CO₂ ekvivalenta/uz 1000LVL no IKP”), kā arī noteikts rīcības virzieniem piešķirtais indikatīvais finansējuma apjoms, tādejādi ļaujot izdarīt secinājumus par sagaidāmo pozitīvo vai negatīvo ietekmi uz vidi, ieviešot rīcības virzienos iekļautos uzdevumus. Pārskata autori norādījuši uz būtiskākajām izmaiņām NAP projektā, salīdzinot ar NAP sākotnējo redakciju, t.i., papildināta plānošanas dokumenta projekta ievaddaļa ar sadaļu „Redzējums par Latviju 2020. gadā „Ekonomikas izrāviens – katra Latvijas iedzīvotāja un valsts labklājības pieaugumam!”, kurā īsi sniegts apraksts par dažādām NAP jomām – uzņēmējdarbības vidi, energoefektivitāti, sabiedrības līdzdarbību un kultūru, dabas kapitālu u.c.; precizēti un noteikti papildus mērķu sasniegšanas rādītāji; precizēts vairāku uzdevumu formulējums, tādejādi mazinot neskaidrību par rīcības virzienos plānoto uzdevumu būtību; katram rīcības virzienam norādīts indikatīvais finansējuma apjoms.

Saskaņā ar Pārskatā norādīto, Vides pārskata projekts ir papildināts, ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas laikā izteiktos priekšlikumus un viedokļus, kas saņemti no valsts institūcijām un privātpersonām, kā arī ņemot vērā veiktos precizējumus NAP salīdzinājumā ar sākotnējo redakciju.

Saskaņā ar sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokolu, sanāksmē izteikti viedokļi par NAP2020 saturu, kā arī izteikti priekšlikumi tā pilnveidošanai, tostarp

ņemt vērā globalizācijas iespējamo ietekmi uz Latviju, izmantot reālistiski sasniedzamus kvantificējamus mērķus, veikt riska novērtējumu par rezultātu nesasniegšanu, paredzēt finansējumu pētniecībai, nodrošināt augstākās izglītības lomu nacionālajā attīstībā, iekļaut pasākumus radošuma veicināšanai, kas uzsvērts Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030.gadam u.c.; viedoklis/komentāri par Vides pārskata projektu sanāksmē netika saņemti.

Par NAP sākotnējās redakcijas Vides pārskata projektu atzinumu sniegusi LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, LR Zemkopības ministrija, LR Satiksmes ministrija, LR Ekonomikas ministrija, LR Aizsardzības ministrija. LR Aizsardzības ministrija atbalsta Vides pārskatā izteiktos secinājumus, norādot, ka tajā ir iekļautas vairākas norādes, ko ministrija jau iepriekš ir uzsvērusi attiecībā uz NAP piedāvāto redakciju. Aizsardzības ministrija vērsusi uzmanību tam, ka NAP nav definēti mērķi un uzdevumi vides kaitējuma samazināšanai un vides kvalitātes uzlabošanai attiecībā uz Baltijas jūru un piekrastes teritorijām, kā arī „*nav ņemti vērā Eiropas stratēģijā Baltijas jūras reģionam izvirzītie mērķi. Pieaugot lauksaimniecības intensitātei, palielinot pārtikas ražošanu un audzējot kravu apjomu ostās, visticamāk palielināsies slodze Baltijas jūras ekosistēmai, samazinot Baltijas jūras kvalitāti. Tādēļ svarīgi jau šobrīd ņemt vērā šos riskus vērā un paredzēt nepieciešamību pēc pasākumiem, kas kaitējumu var mazināt*”. Aizsardzības ministrija norādījusi, ka „*ir iesniegusi vairākas darbības (attiecībā uz naftas un naftas produktu, kā arī ķīmiskā un bioloģiskā piesārņojuma jūrā monitoringu, neitralizāciju un savākšanu, ķīmisko un radioaktīvo vielu identifikāciju un draudu novēršanu un kuģu satiksmes monitoringu un koordināciju), kas papildina NAP2020 definēto mērķu ([109] un [395]) sasniegšanai plānotos uzdevumus. Šīs darbības ir nozīmīgas kaitējuma uz vidi samazināšanai un piesārņojuma ierobežošanai un likvidācijai, ja tāds rastos*”. „*Šobrīd NAP2020 būtu precizējams, paredzot pasākumus iespējamās negatīvās ietekmes uz vidi samazināšanai, saskaņā ar vides pārskatā izteiktajiem secinājumiem un minētajiem ieteikumiem*”. LR Zemkopības ministrija izteikusi vairākus komentārus un priekšlikumus par Vides pārskatu, vēršot uzmanību vairākiem jautājumiem, kas skar zivsaimniecības, mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares galvenokārt to ietekmes vērtējumu un precizējumu kontekstā. LR Ekonomikas ministrija atbalstījusi Vides pārskata projekta tālāko virzību, nesniedzot plašākus komentārus, taču vienlaikus norādījusi uz nepieciešamību papildināt NAP atsevišķas nodaļas ar atsauci uz 2011.gada 9.marta Eiropas Parlamenta un padomes Regulu Nr.305/2011 ar ko nosaka saskaņotus būvizstrādājumu tirdzniecības nosacījumus. LR Satiksmes ministrija norādījusi uz nepieciešamību Vides pārskatā veikt vairākus redakcionāla rakstura labojumus, kā arī precizējumus un papildinājumus, kas precīzāk atspoguļotu ar transporta infrastruktūras attīstību saistītas vides ietekmes. LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk VARAM) ieteikumi, galvenokārt, saistīti ar nepieciešamību veikt vairākus redakcionāla rakstura labojumus un papildinājumus Vides pārskatā, t.sk. ietekmes uz vidi vērtējumā. VARAM norādījusi, ka Vides pārskatā lielāku uzmanību nepieciešams vērst kultūras mantojumam, kas ir būtiska kultūrvides sastāvdaļa, cita starpā papildinot Vides pārskata 3.1.8.nodaļu „*Ainavas un kultūras mantojums*”. Sabiedriskās apspriešanas materiāliem pievienoti Ventpils pilsētas domes komentāri par Vides pārskata projektu, kā rezultātā Vides pārskatā veikti atsevišķi papildinājumi, t.sk. attiecībā par atmosfēras gaisu piesārņojošo vielu (NO₂, PM₁₀, PM_{2,5}) emisijām.

Vides pārskata projekts atzinuma sniegšanai tika nosūtīts Vides konsultatīvai padomei. Autori informē, ka Vides konsultatīvā padome nav sniegusi rakstisku atzinumu par Vides pārskata projektu, taču sabiedriskās apspriešanas ietvaros tā sniegusi komentārus un priekšlikumus NAP sākotnējai redakcijai, uzsverot nepieciešamību integrēt vides aspektus visā NAP, lai nodrošinātu dabas kapitāla nenoplicināšanu un vides slodžu samazināšanu, īstenojot NAP; paredzēt konkrētus pasākumus dabas kapitāla saglabāšanai un vides aizsardzībai, t.sk. uzsverot, ka Latvijas dabas daudzveidība tiks saglabāta un dabas resursi tiks apsaimniekoti ilgtspējīgi. 2012.gada 14.novembrī Birojā saņemta Vides konsultatīvās padomes (turpmāk arī VKP) vēstule Nr.1-31 (iesniegta arī Pārresoru koordinācijas centram un Ministru Prezidentam Valdim Dombrovskim) „Par Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam projektu”. Vēstulē izteiktas pretenzijas saistībā ar to, ka plānošanas dokumenta izstrādātāji nav informējuši par to, kāpēc nav ņemti vērā vai noraidīti NAP2020 sākotnējās redakcijas sabiedriskās apspriešanas laikā sniegtie priekšlikumi. VKP vēstulē vērsta uzmanība uz to, ka „*NAP2020 ir ļoti vispārīgs dokuments un publiski nav pieejams NAP2020 projekta uzdevumu ietvaros plānotais konkrētu pasākumu un attiecīgā finansējuma piedāvājums, kas vistiešāk noteiks NAP praktiskās īstenošanas ietekmi uz dabas kapitālu. Līdz ar to sabiedrībai nav pieejama visa informācija, un stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesu nevar uzskatīt par pilnīgu un atklātu. Būtu nepieciešams arī publiski pieejams pārskats par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma priekšlikumu integrāciju NAP2020 dokumentā*”. Vēstulei klāt pievienots Pielikums „Priekšlikumi NAP2020 projekta pilnveidošanai”, kas satur 5 priekšlikumus attiecībā uz nepieciešamo vides aspektu integrāciju visā NAP2020 dokumentā, lai nodrošinātu dabas kapitāla nenoplicināšanu, kā arī vides slodžu samazināšanu, īstenojot NAP2020; 8 priekšlikumus saistībā ar konkrētu pasākumu ieviešanu dabas kapitāla saglabāšanai un vides aizsardzībai, tai skaitā uzsverot, ka tādējādi Latvijas dabas daudzveidība tiks saglabāta un dabas resursi tiks apsaimniekoti ilgtspējīgi. Šajā gadījumā Birojs vērš uzmanību uz Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 27.punktu, kurā noteikta kārtība informatīvā ziņojuma sagatavošanai. Informatīvajā ziņojumā plānošanas dokumenta izstrādātāji cita starpā informē arī par to, kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi; kā ņemts vērā vides pārskats, izteiktie atzinumi, sabiedriskās apspriešanas rezultāti.

Izvērtētā dokumentācija:

Pārresoru koordinācijas centra 2012.gada 15.novembra vēstule Nr.12-2/304, Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts un tā sabiedriskās apspriešanas materiāli.

Piemērotās tiesību normas:

1. Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta trešā daļa, 23.⁴ pants, 23.⁵ pants.
2. Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” IV, V, VI, VII, VIII daļa.

3. Ministru kabineta 2011.gada 19.oktobra noteikumi Nr.816 „Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un publiskās apspriešanas kārtība”.

Secinājumi un rekomendācijas:

1. Vides pārskatā par Nacionālo attīstības plānu 2014.-2020.gadam iekļauta informācija, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā. Kopumā Vides pārskatā iekļauta pārdomāta un strukturēta vērtējoša rakstura informācija, kas atbilst 2004.gada 23.marta Ministru kabineta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 8.punkta prasībām par tiem NAP2020 mērķiem, rādītājiem un uzdevumiem, kam varētu būt nozīmīga ietekme uz vidi, ņemot vērā pieejamo dokumentu detalizāciju. Tā kā dokuments vairākos uzdevumos paredz realizēt darbības pagaidām bez teritoriālas piesaistes, kas noteiktas likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. un 2. pielikumā (t.sk. „Rail Baltic”, lielo ostu un „Starptautiskās lidostas „Rīga” attīstība), tad šo projektu konkrētās ietekmes būs nepieciešams detalizēti izvērtēt turpmāko izvērtējumu gaitā.
2. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma laikā nodrošināta sadarbība ar institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un sniegta informācija sabiedrībai gan par NAP2020, gan tā Vides pārskatu. Vides pārskats pilnveidots balstoties uz sabiedriskās apspriešanas rezultātiem, turklāt tajā iekļauts detalizēts un uzskatāms sabiedriskās apspriešanas rezultātu un izteikto viedokļu izvērtējums. Vides pārraudzības valsts birojs rekomendē Vides pārskatā precizēt atsevišķus Biroja atzinuma sadaļā „Vides pārskata raksturojums un analīze” iepriekš norādītos aspektus.
3. Vides pārraudzības valsts birojs rekomendē plānošanas dokumenta izstrādātājiem izvērtēt nepieciešamību pilnveidot Nacionālo attīstības plānu 2014.-2020.gadam, ņemot vērā Vides pārskatā, sabiedriskās apspriešanas laikā un šajā atzinumā izteiktos priekšlikumus, kā arī ņemt vērā izteiktās rekomendācijas un izvērtēt iespēju tās iestrādāt turpmāk izstrādājamos valsts politikas un nozaru plānošanas dokumentos, lai precizētu gan konkrēti sasniedzamos rādītājus atbilstoši izvirzītajiem prioritārajiem mērķiem un līdzekļus to sasniegšanai, gan gūtu atgriezenisko saiti par šo ieguldījumu ietekmēm vidē, kā arī pie nepieciešamības radīt papildus mehānismus izvirzīto un akceptēto uzdevumu izpildei.
4. Pārresoru koordinācijas centram jāinformē sabiedrību par Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam, kurš izstrādāts ņemot vērā Vides pārskatu, sniegtos atzinumus, kā arī sabiedriskās apspriešanas rezultātus, pieņemšanu, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” VII nodaļā noteiktajam. MK noteikumu 27.punkta noteiktajā kārtībā Pārresoru koordinācijas centram jā sagatavo informatīvs ziņojums par to,

- kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi;
  - kā ņemts vērā vides pārskats, izteiktie atzinumi, sabiedriskās apspriešanas rezultāti;
  - pamatojums, kāpēc no visiem iespējamiem risinājuma variantiem izraudzīts pieņemtais variants;
  - ziņas par pasākumiem plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa veikšanai, norādot monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņus.
5. Lai konstatētu Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, izstrādātājam, izmantojot valsts vides monitoringa un citus pieejamos datus, vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2017. gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Vides pārraudzības valsts birojā.

Direktors

A. Lukšēvics